

 ● man, vrouw en kind
Universitair Ziekenhuis Gent

UNIVERSITEIT
GENT

Naar huis met een sonde doorheen de onderbuik

Inhoud

01	Inleiding	04
02	De sonde.....	04
03	De urinezak	05
04	Het kraantje	07
05	Dagelijkse zorg	08
06	Leefstijl	09
07	Kostprijs	09
08	Hulpmiddelen	10
09	Nevenwerkingen.....	10
10	Speciale zorgen.....	11
11	Alarmtekens	13
12	Contactgegevens	13

01. Inleiding

Beste mevrouw, mijnheer,

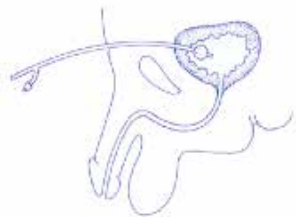
U gaat naar huis met een sonde doorheen de onderbuik.

In deze brochure geven we u enkele verzorgings- en leefstijladviezen mee. Mogelijk zijn niet alle thema's die in deze brochure opgenomen werden voor u van toepassing. Hebt u nog bijkomende vragen, dan kan u terecht bij de verpleegkundigen van de polikliniek of hospitalisatieafdeling en bij uw behandelend arts.

02. De sonde

Uw arts heeft u tijdelijk of blijvend een verblijfsonde voorgeschreven.

De verblijfsonde is een soepel, dun buisje dat doorheen de onderbuik in de blaas geplaatst wordt (= suprapubische sonde - figuur 1). Deze sonde blijft gedurende langere tijd in uw blaas. De sonde is verbonden met een urinezak of met een kraantje (Figuur 2).

Figuur 1: Sonde doorheen de onderbuik bij een man (afbeelding van www.continence-foundation.org.uk)

Figuur 2: Kraantjes

03. De urinezak

Als de sonde verbonden is met een urinezak, dan is uw blaas continu leeg. Dit wil zeggen dat elke druppel urine die door de nieren geproduceerd wordt, naar buiten vloeit doorheen de sonde.

Wanneer u met de sonde naar huis gaat, krijgt u van de verpleegkundige een beenzak. Dit is een urinezak die u op uw been kan dragen, onder uw kledij. Onderaan de beenzak zit een kraantje, waarlangs de zak kan leeggemaakt worden. Gewoonlijk moet u de beenzak elke 4 tot 6 uur leegmaken of wanneer de zak voor 2/3 gevuld is.

U kan de urinezak leegmaken door een voet op de rand van het toilet te plaatsen. U richt de kraan in de toiletpot en opent de kraan (Figuur 3).

Figuur 3: Leegmaken urinezak in toilet

U kan de beenzak zowel op uw bovenals op uw onderbeen dragen. Afhankelijk van uw voorkeur kan u de lengte van de leiding van de beenzak en de beenriempjes aanpassen. U kan dus net zo goed een rok of korte broek dragen als u de beenzak op het bovenbeen draagt. Draagt u de beenzak op het onderbeen, steek dan het kraantje in uw kous zodat het niet zichtbaar is wanneer u gaat zitten (Figuur 4).

Figuur 4: Kraantje in de kous weggestoken

Figuur 5: Verboden te ontkoppelen aan de sonde

Figuur 6: Doorkoppelen beenzak naar nachtzak

Figuur 7: Doorspoelen nachtzak met water

Voor het slapengaan verbindt u het uiteinde van de beenzak met een nachtzak. De nachtzak is een zak waar twee liter urine in kan, zodat u 's nachts niet moet opstaan om de zak leeg te maken. U mag in geen geval de verbinding tussen de sonde en de beenzak openen om een nachtzak aan te koppelen (Figuur 5).

Nadat u de nachtzak met de beenzak verbonden hebt, opent u het kraantje van de beenzak zodat de urine van de beenzak in de nachtzak kan doorlopen (Figuur 6).

U mag de beenzak losmaken van uw been en naast u in bed leggen. De nachtzak legt u best op de grond naast uw bed. Let wel op dat het kraantje van de nachtzak gesloten is. Tip: leg de nachtzak in een waskom naast uw bed. Als u het kraantje zou vergeten dichtzetten, dan loopt de urine niet op de vloer.

's Ochtends sluit u het kraantje van de beenzak en maakt u de nachtzak los. U maakt de nachtzak leeg in het toilet. Vervolgens spoelt u de nachtzak door met water (Figuur 7) en hangt u deze te drogen. De volgende avond hergebruikt u de nachtzak.

U kan eenmaal per week de nachtzak met water en azijn doorspoelen om de urinegeur te verminderen (200 ml water en 100 ml azijn).

De sonde mag enkel ontkoppeld worden om de oude beenzak te verwijderen en een nieuwe aan te koppelen. De beenzakken worden terugbetaald, u kan dus om de vijf dagen de oude beenzak verwisselen voor een nieuwe. Ook de nachtzak kan u om de vijf dagen wisselen. Er is terugbetaling voorzien voor 20 been- en 20 nachtzakken per drie maanden.

04. Het kraantje

Heeft de arts aan het uiteinde van de sonde een kraantje laten bevestigen, dan moet u zelf op gezette tijdstippen de blaas leegmaken. De blaas zal zich gewoon vullen en in plaats van te plassen, opent u het kraantje om de blaas te laten leeglopen (figuur 8 en figuur 9).

Voelt u plasdrang, dan gaat u naar het toilet om de blaas te laten leeglopen door het kraantje te openen.

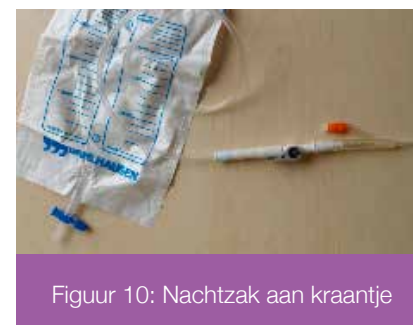

Figuur 8: Kraantje open

Figuur 9: Kraantje gesloten

Voelt u geen plasdrang meer, dan zorgt u ervoor om elke vier tot maximum zes uur het kraantje te openen om de blaas te ledigen. 's Nachts mag u een nachtzak aan het kraantje koppelen, zodat u niet hoeft op te staan om de blaas te ledigen (Figuur 10).

Figuur 10: Nachtzak aan kraantje

05. Dagelijkse zorg

Dagelijks moet u de insteekplaats ter hoogte van de onderbuik reinigen met fysiologisch water. U mag hiervoor ook een waterige of alcoholische ontsmettingsstof gebruiken, maar dit is niet strikt noodzakelijk als de insteekplaats geen tekenen van ontsteking vertoont.

De sonde kleeft u vast met een gevensterd verband uit niet-geweven verbandstof. Merknamen van dit type verbandstof zijn Hypafix®, Fixomul®. U knipt een strook verbandstof van 8-10 cm op 15 cm. Op ongeveer 4 cm van het uiteinde knipt u een venster van 2 cm doorsnede (Figuur 11)

Figuur 11: Knippen van een gevensterd verband

De insteekplaats van de sonde komt ter hoogte van het venstertje. De lange zijde van het verband kleeft u over het verloop van de sonde. Over de insteekplaats van de sonde kleeft u een gaasverbandje (figuur 12).

Figuur 12: Verband suprapubische sonde

Het afdekkend verband met venstertje moet minstens elke week gewisseld worden. U moet de sonde dan op de andere kant van de buik fixeren zodat zich geen 'wild vlees' of drukletsel kan vormen ter hoogte van de insteekplaats. Dus als de sonde de ene week links op uw buik gekleefd wordt, wordt hij de andere week rechts vastgekleefd.

Met een sonde doorheen de onderbuik mag u een douche nemen. U verwijdert het afdekkend verband. Tijdens het douchen gebruikt u geen zeep ter hoogte van de insteekplaats van de sonde. Nadien dept u de insteekplaats droog met een schone handdoek. U ontsmet (zoals hierboven beschreven) en brengt een schoon verband aan.

Wanneer u een douche neemt, steekt u de urinezak in een plastic zak, zodat de buitenzijde ervan niet nat wordt. Ook nu mag u de sonde niet ontkoppelen van de beenzak.

Moet de sonde voor langere tijd ter plaatse blijven, dan moet deze na 6 tot 12 weken gewisseld worden. Het verwijderen van de oude sonde en het plaatsen van een nieuwe sonde kan door een verpleegkundige gebeuren.

06. Leefstijl

De belangrijkste maatregel om urineweginfecties te voorkomen, is voldoende drinken. Zorg ervoor dat u dagelijks minstens 1,5 liter water drinkt. Zo zorgt u ervoor dat de kiemen die in uw blaas terechtkomen, uitgespoeld worden.

07. Kostprijs

De been- en nachtzakken worden terugbetaald als u een doktersattest hebt. Apothekers kunnen echter wel een kleine opleg vragen van enkele euro's. De been- en nachtzakken kan u ook bestellen bij een bandagist.

Het kraantje wordt niet terugbetaald. De kostprijs hiervoor is ongeveer 4 euro.

Als een thuisverpleegkundige voor de verbandzorg instaat, dan wordt dit volledig terugbetaald, mits een doktersattest.

Als de sonde gewisseld wordt door een thuisverpleegkundige of huisarts, dan moet u zelf de sonde kopen bij de apotheker. De sonde wordt niet terugbetaald en kost ongeveer 5 euro. Plaatsing van de sonde door een thuisverpleegkundige wordt wel terugbetaald. Als de huisarts de sonde wisselt, dan betaalt u de doktersconsultatie.

Laat u de sonde in het ziekenhuis wisselen, dan moet u hiervoor op consultatie gaan bij een uroloog. De sonde wordt door het ziekenhuis bekostigd en u betaalt de consultatie van de uroloog en ongeveer 10 euro voor het wisselen van de sonde. De exacte prijs voor de sondewissel kan u opvragen bij de hoofdverpleegkundige van de polikliniek.

08. Hulpmiddelen

Volgende hulpmiddelen zijn niet noodzakelijk, maar kunnen handig zijn. Ze worden echter niet terugbetaald.

Figuur 13: Beenzakhouder

De beenzak kan in plaats van met beenriempjes ook met een beenzakhouder gedragen worden (Figuur 13). Deze houder kost ongeveer 15 euro (voor 2 stuks).

De nachtzak kan opgehangen worden aan een bedhaak, zodat hij niet op de grond hoeft te liggen. Deze bedhaak wordt vaak gratis geleverd bij de nacht-zakken. Sommige firma's leveren een soort 'kousenbandje' waarmee u de sonde of de beenzak ter hoogte van het been nog eens extra kan fixeren, zonder dat u hiervoor een kleefpleister moet gebruiken.

09. Nevenwerkingen

Een sonde heeft enkele 'vervelende' nevenwerkingen. De sonde blijft een vreemd voorwerp in uw lichaam, iets dat er eigenlijk niet hoort te zitten.

Laat u niet afschrikken door onderstaande opsomming. U zal hoogstwaarschijnlijk niet met alle nevenwerkingen te maken krijgen. Het al dan niet voorkomen en de ernst van de nevenwerkingen verschillen van persoon tot persoon en zijn onvoorspelbaar. Als u last hebt van één of meerdere nevenwerkingen, spreek daar dan over met uw arts.

Blaaskrampen

Blaaskrampen zijn pijnlijke samentrekkingen van de blaas of het voortdurende gevoel te moeten gaan plassen. Soms hebt u op dat ogenblik last van urineverlies naast de sonde of door de plasbuis. De blaaskrampen worden meestal veroorzaakt door de blaassonde. De blaas wil dit vreemd voorwerp immers uit de blaas duwen.

Om de blaaskrampen te verminderen, drinkt u best minimum 1,5 liter water per dag. Zijn de klachten te erg, dan kan de arts hiervoor medicatie voorschrijven, zodat uw blaas als het ware rustiger wordt. De inname van deze medicijnen moet wel stopgezet worden op de dag dat de blaassonde verwijderd wordt, anders zal uw blaas nadien een minder grote samentrekkingskracht hebben.

Urineweginfectie

Omdat u een blaassonde hebt, hebt u een groter risico op het ontwikkelen van urineweginfecties. Als u een urineweginfectie doormaakt (m.a.w. als u tekenen van een blaasontsteking en koorts hebt) dan start de uroloog antibiotica op. Deze tekenen zijn urineverlies naast de sonde of door de plasbuis, troebele urine, plasdrang en mogelijk bloed bij de urine.

Als u tekenen van een urineweginfectie hebt en u draagt een sonde met een kraantje erop, dan verbindt u de sonde met een urinezak en laat u het kraantje openstaan. Dit zorgt ervoor dat de kiemen die u een ontsteking bezorgen, uit de blaas gespoeld worden. Een warme, vochtige omgeving met een vreemd voorwerp erin (=de sonde) is immers een ideale broedplaats voor kiemen.

Wanneer u geen blaassonde meer hebt, wijzen volgende tekenen op een blaasontsteking: pijnlijk plassen, dikwijls moeten plassen, kleine plasjes, haast hebben om op tijd op het toilet te raken en soms bloed bij de urine of koorts.

10. Speciale zorgen

Verstopte sonde

Tekenen die kunnen wijzen op een verstopte sonde zijn:

- ✓ Plasdrang
- ✓ Opgezette onderbuik
- ✓ Aanhoudende pijn in de onderbuik
- ✓ Geen urine als het kraantje openstaat
- ✓ Geen urine in de urinezak
- ✓ Urineverlies naast de sonde of door de plasbuis

Bij erg troebele urine of urine met vlokken erin, kan de sonde ook verstopten. In dit geval verwittigt u de thuisverpleegkundige of de huisarts zodat de sonde kan gespoeld worden.

Urineverlies naast de sonde of door de plasbuis

Hebt u last van urineverlies naast de sonde of door de plasbuis, dan is het mogelijk dat de sonde of de leiding van de urinezak afgeklemd is, waardoor de urine niet kan aflopen.

Het is ook best mogelijk dat u last hebt van blaaskrampen of een urineweginfectie.

Een dikkere sonde laten plaatsen is meestal geen oplossing voor het urineverlies naast de sonde.

Sonde valt uit

Als de sonde per ongeluk zou uitvallen of uitgetrokken zou worden, dan belt u de polikliniek Urologie of gaat u naar de Spoedgevallendienst.

Als de sonde geplaatst werd na een operatie aan de blaas of de plasbuis, is de aanwezigheid van de sonde essentieel voor de genezing en het slagen van de operatie. De blaassonde moet dan zo snel mogelijk herplaatst worden door een uroloog.

Werd de sonde om andere redenen dan een blaasoperatie of operatie aan de plasbuis geplaatst, dan mag u niet langer dan vier uur wachten. De blaas zal zich ondertussen vullen en na enige tijd krijgt u pijnlijke plasdrang of raakt uw blaas overrekt.

Als de thuisverpleegkundige of huisarts toevallig op dat moment bij u thuis zijn, dan kan een sonde voor eenmalig gebruik in de insteekopening gestoken worden. Nadien kan de zorgverlener de gepaste sonde plaatsen. Op die manier voorkomt u dat u terug naar het ziekenhuis moet gaan om opnieuw een prik te krijgen om een sonde doorheen de onderbuik te laten plaatsen.

Seksualiteit

Een sonde kan uw seksualiteit en intimiteit sterk beïnvloeden.

Als u en uw partner graag seksuele betrekkingen hebben, dan is een sonde doorheen de onderbuik 'technisch gezien' geen bezwaar. Het is wel mogelijk dat u of uw partner het moeilijk hebben om een bevredigend seksleven te hebben met de sonde.

U kan de sonde en het kraantje tijdens de seksuele betrekkingen minder zichtbaar maken door aangepaste lingerie te dragen, zoals een korset of een hoge slip. Op die manier zorgt u er ook voor dat er niet per ongeluk aan de sonde getrokken wordt.

Als u een sonde hebt die verbonden is met een beenzak waarlangs de urine continu afvloeit, dan kan u de arts vragen of u een kraantje mag plaatsen tussen de sonde en de beenzak. Zo kan u voor de tijd van de seksuele betrekkingen de sonde afsluiten met het kraantje en de beenzak verwijderen.

Jaarlijkse controle bij de uroloog

Hebt u een sonde voor lange tijd en wordt de sonde door de huisarts of thuisverpleegkundige gewisseld, dan dient u minstens één keer per jaar op controle te komen bij de uroloog.

'Wild vlees'

Door wrijving van de sonde kan 'wild vlees' (=hypergranulatie) rond de insteekplaats ontstaan. De oorzaak hiervan is vaak dat de sonde onvoldoende of niet vastgekleefd is. Wild vlees dient enkel behandeld te worden wanneer de insteekplaats pijn doet of bloedt. Als behandeling noodzakelijk is, stipt de thuisverpleegkundige of de huisarts de insteekplaats aan met zilvernitraat.

11. Alarmtekens

Bij hoge koorts ($\geq 38,5^{\circ}\text{C}$), rillingen, lage bloeddruk, snelle pols, verwardheid en kortademigheid moet u dringend een (huis)arts verwittigen.

Ziet u bloed in de urine dan hoeft u zich daar weinig zorgen om te maken. Bij een sonde is het niet abnormaal dat u regelmatig een beetje bloed hebt in de urine. Weet ook dat één druppel bloed in de urine, de urine al de kleur van roséwijn geeft.

12. Contactgegevens

Hospitalisatieafdeling Urologie

Tel. 09 332 27 61

Polikliniek Urologie

Tel. 09 332 22 78

Hospitalisatieafdeling Urologie

Tel. 09 332 27 61

Polikliniek Urologie

Tel. 09 332 22 78

Deze brochure werd enkel ontwikkeld voor gebruik binnen het UZ Gent. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het UZ Gent.

UZ Gent

Postadres

De Pintelaan 185

Toegang

C. Heymanslaan

B 9000 Gent

T: +32 (0)9 332 21 11

info@uzgent.be

www.uzgent.be

volg ons op